

Aktivitetsersättning vid förlängd skolgång – när ska den förlängda skolgången anses avslutad och när ska den förlängda skolgången inte längre anses pågå

Försäkringskassans ställningstagande

Den förlängda skolgången **ska anses avslutad** när den försäkrade inhämtat grundläggande kunskaper till och med gymnasienivå genom utbildning som berättigar till

1. gymnasieexamen från gymnasieskola eller kommunal vuxenutbildning
2. gymnasiesärskolebevis avseende ett fullföljt (fullständigt) program från gymnasiesärskola eller motsvarande från särskild utbildning för vuxna
3. folkhögskolans intyg om uppnådd grundläggande behörighet för högskolestudier eller behörighet för yrkeshögskolestudier
4. gymnasieintyg från ett fullföljt introduktionsprogram med syfte att komma närmare arbetsmarknaden eller gå vidare till annan utbildning
5. dokumentation avseende en fullföljd yrkesutbildning på gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildningen eller särskild utbildning för vuxna.

Med fullföljd utbildning avses här att den försäkrade nått målen i sin individuella studieplan.

Den förlängda skolgången ska **inte längre anses pågå** om den försäkrade

- A. inte kommer till den utbildning den försäkrade antagits till och inte heller anmäler giltig orsak att utebli inom tre dagar efter det att utbildningen eller terminen startat
- B. har uteblivit från sin utbildning under mer än en månad i följd och frånvaron inte beror på funktionsnedsättning, sjukdom eller beviljad ledighet
- C. väljer att avbryta den förlängda skolgången utan att avsluta den enligt punkterna 1-5 ovan.

Bakgrund och överväganden

Bakgrund

I 33 kap. 8 § SFB anges att en försäkrad som på grund av funktionshinder ännu inte har avslutat sin skolgång på grundskolenivå och gymnasial nivå vid ingången av juli det år då han eller hon fyller 19 år har rätt till aktivitetsersättning.

I 33 kap. 20 § SFB anges att den försäkrade har rätt till aktivitetsersättning under den tid som skolgången varar.

Försäkringskassans tillämpning av dessa båda bestämmelser har hittills inneburit att den förlängda skolgången ansetts avslutad

- när den försäkrade inhämtat grundläggande kunskaper till och med gymnasienivå med rätt till slutbetyg
- när den försäkrade dessförinnan definitivt har avbrutit studierna.

Försäkringskassan har valt att använda begreppet slutbetyg för att avgöra när den förlängda skolgången ska anses avslutad. År 2011 infördes den nya gymnasieskolan och i samband med det trädde en ny skollag (2010:800), en ny gymnasieförordning (2010:2039) och en ny förordning om vuxenutbildning (2011:1108) i kraft. I de nya bestämmelserna finns inte begreppet slutbetyg och det finns heller ingen motsvarighet till begreppet.

Förlängd skolgång kan bedrivas i olika skolformer, vilka har olika sätt att intyga att eleverna fullföljt utbildningen. Det har vidare framkommit att försäkrade inte skrivs ut från sin utbildning trots en omfattande frånvaro. Aktivitetsersättning har därför betalats ut till försäkrade som inte påbörjat en utbildning eller som i princip aldrig varit närvarande.

Eftersom begreppet slutbetyg inte längre används i skollagstiftningen och för att säkerställa att tillämpningen inom Försäkringskassan tar hänsyn till att den förlängda skolgången kan bedrivas inom olika skolformer samt för att ersättningen inte ska betalas ut när den försäkrade avbrutit sin utbildning, behövs ett rättsligt ställningstagande.

Överväganden – när ska den förlängda skolgången anses avslutad

Vad innebär avslutad skolgång

Av 33 kap. 8 § SFB (se ovan) följer att aktivitetsersättning kan betalas ut till en försäkrad som fyllt 19 år men inte 30 år och som på grund av funktionsnedsättning inte har avslutat sin skolgång på grundskolenivå och gymnasial nivå.

Tidpunkten för när den försäkrade ska anses ha avslutat sin skolgång beskrivs inte i förarbetena till bestämmelserna om aktivitetsersättning.

Med hänsyn till att den förlängda skolgången kan genomföras i olika skolformer - vilka har olika sätt att intyga vad som utgör fullföljd utbildning - bör avslutad skolgång bestämmas utifrån vad som gäller för de olika skolformerna.

- *Gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå*

För elever inom gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå bör den förlängda skolgången anses avslutad när den försäkrade har rätt till en gymnasieexamen utfärdad av gymnasieskola eller kommunal vuxenutbildning.

- *Gymnasiesärskolan och särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå*

För elever inom gymnasiesärskola och särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå bör den förlängda skolgången anses avslutad när den försäkrade har rätt till gymnasiesärskolebevis efter att ha fullföljt ett fullständigt program.

- *Folkhögskola*

Den förlängda skolgången bör i detta fall anses avslutad när den försäkrade har rätt till folkhögskolans intyg om uppnådd grundläggande behörighet för högskolestudier eller behörighet för yrkeshögskolestudier.

- *Introduktionsprogram med syfte att komma närmare arbetsmarknaden eller gå vidare till annan utbildning*

Utbildning inom de fem introduktionsprogrammen kan ha syftet att den försäkrade ska komma närmare arbetsmarknaden eller gå vidare till annan utbildning. Syftet är inte alltid att nå studier på gymnasienivå.

För försäkrade vars syfte med introduktionsprogrammet är att komma närmare arbetsmarknaden eller gå vidare till annan utbildning bör den förlängda skolgången anses avslutad när den försäkrade har rätt till ett gymnasieintyg efter fullföljd utbildning på introduktionsprogram.

Med fullföljd utbildning bör avses att den försäkrade nått målen i sin individuella studieplan.

- *Yrkesutbildning på gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildningen eller särskild utbildning för vuxna*

För försäkrade som deltar i yrkesutbildning eller lärlingsutbildning på gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildningen eller särskild utbildning för vuxna bör den förlängda skolgången anses avslutad när de fullföljt utbildningen och nått målet i sin individuella studieplan.

Överväganden – när ska den förlängda skolgången inte längre anses pågå

I 33 kap. 20 § SFB anges att den försäkrade har rätt till aktivitetsersättning under den tid som skolgången varar.

En elev i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan omfattas inte längre av skolplikt men har en skyldighet att delta i verksamheten om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Enligt 12 kap. 3-4 §§ gymnasieförordningen anses en elev ha avslutat utbildningen om eleven inte kommer till den utbildning eleven har antagits till och inte heller anmäler giltig orsak att utebli inom tre dagar efter det att terminen startat. Om en

elev vill avsluta utbildningen utan att slutföra den, ska eleven anmäla det till rektorn. En elev som inte har fyllt 18 år och inte heller har ingått äktenskap ska visa att vårdnadshavaren samtycker till att eleven slutar i förtid. Om en elev har påbörjat en utbildning och därefter har uteblivit från den under mer än en månad i följd, utan att detta har berott på sjukdom eller beviljad ledighet, ska eleven anses ha avslutat utbildningen.

För att skilja på situationen att en försäkrad avslutar sin förlängda skolgång genom att inhämta grundläggande kunskaper till och med gymnasienivå från situationen då en försäkrads utbildning enligt den aktuella skollagstiftningen anses avslutad av andra skäl bör den senare beskrivas som att den förlängda skolgången inte längre pågår.

Det är inte nödvändigt att beakta de olika regelverkens särbestämmelser för när en förlängd skolgång inte längre bör anses pågå. Vissa skolformer saknar dessutom sådana regler.

För att få en enkel och enhetlig hantering görs reglerna gemensamma. Med tanke på att ersättningen är ett rent försörjningsstöd, att den betalas ut månadsvis samt att syftet är att den försäkrade ska kunna inhämta kunskaper till och med gymnasienivå bör beskrivningarna utformas utifrån vad som gäller för elever i gymnasie- och gymnasiesärskola.

För att tydliggöra att kraven gäller under hela utbildningen samt även för utbildningar som inte följer gängse definition för skolterminer bör kravet utformas på så sätt att det gäller såväl utbildning som termin.

Således bör den förlängda skolgången inte längre anses pågå

- när den försäkrade inte kommer till den utbildning den försäkrade antagits till och inte heller anmäler giltig orsak att utebli inom tre dagar efter det att utbildningen eller terminen startat
- när den försäkrade har uteblivit från sin utbildning under mer än en månad i följd och frånvaron inte beror på funktionsnedsättning, sjukdom eller beviljad ledighet
- när den försäkrade väljer att avbryta den förlängda skolgången av annat skäl utan att inhämta grundläggande kunskaper till och med gymnasienivå.

Att den förlängda skolgången inte längre anses pågå innebär inte att den försäkrade vid en senare tidpunkt inte har möjlighet att återuppta studierna eller avsluta skolgången inom en annan skolform. Den försäkrade kan då på nytt ansöka om aktivitetsersättning vid förlängd skolgång.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

Detta ställningstagande avser tillämpningen av 33 kap. 8 och 20 §§ socialförsäkringsbalken.

Eva Nordqvist

Joakim Blomqvist